

מסכת סוטה

פרק רביעי ארוסה

דף כ"ד

קיניו בארוסה ושומרת יבם

לדעת משנתנו, היא דעת רבי יונתן, ארוסה שקינא לה ארוס, וכן שומרת יבם שקינא לה יבם, ונסתרו, אינן שותות את המים המרים. ששני מיעוטים נאמרו בפרשה, (א) "תחת אישך", פרט לשומרת יבם, שבעודה שומרת יבם, אין להחשיבה כמי שהיא תחת אישה. (ב) "אֲשֶׁר תִּשְׁקָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה" (במדבר ה' כ"ט), פרט לארוסה, שבעודה ארוסה, אינה תחת אישה. ולדעה זו, ארוסה נחשבת אשה יותר משומרת יבם [=אלימא ליה ארוסה], כי ארוסה נתקדשה על ידי הארוס עצמו, ואסורה לכל באיסור חמור שענשו סקילה².

ולדעה זו, הריבוי "איש איש", לא בא ללמד על אחת מאלו שהיא בכלל שתיית המים, אלא בא ללמד על אשת חרש ואשת שוטה ואשת שעמום [=לקוי בתמהון לבב], שבי"ד מקנים להן, כפי שיתבאר בעזה"י בסוף הפרק³.

ולדעת רבי יאשיה, ארוסה שקינא לה ארוס ונסתרה, אינה שותה את המים המרים, אבל שומרת יבם שקינא לה יבם ונסתרה, שותה את המים המרים. שכן מצד אחד, יש מיעוט, "תחת אישך", ללמד, שאישה שאינה תחת אישה לגמרי, אינה שותה, ומכאן למדו שארוסה אינה שותה. ומצד שני יש ריבוי, "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש פי תשקה אשתו ומעלה בו מעל" (במדבר ה' י"ב), ללמד, שגם אשה שאינה תחת אישה לגמרי שותה. ולדעה זו, שומרת יבם נחשבת אשה יותר מארוסה [=אלימא ליה שומרת יבם], כי שומרת יבם אינה מחוסרת מסירה לחופה, שהיא נקנית בביאה לבדה, ולכן המיעוט נאמר לענין ארוסה, לומר שאינה שותה, והריבוי נאמר לענין שומרת יבם, לומר שהיא שותה.

¹ שתי פעמים נאמר כן, "ואם לא שטית טמאה תחת אישך" (במדבר ה' י"ט), "ואת פי שטית תחת אישך" (במדבר ה' כ'). ויל"ע מאיזה מהם למדו כאן.

² ובירושלמי למדו דינים אלו באופן אחר: ארוסה לא שותה, וישקנה, גזירת הכתוב הוא, "והביא האיש את אשתו", ולא יקנא לה, התורה אמרה "וקינא את אשתו וקינא את אשתו" אפילו מקצת אשתו. רבי יודן בעי, כמה דתימר תמן, "וקינא את אשתו וקינא את אשתו", אפילו מקצת אשתו, דכוותה "תחת אישך תחת אישך" אפילו מקצת אישך, היך עבדה, קינא לה ועודה ארוסה, וכנסה, ונסתרה, משקה אותה על קיניו, קינא לה עודה שומרת יבם, וכנסה, ונסתרה, משקה אותה על קיניו, קינא לה ועודה ארוסה, וכנסה, ונסתרה, וידע בה, תצא בכתובתה, ואם לאו תצא שלא בכתובתה, לא קינא לה בעלה ומת, ונפלה לפני היבם, וקינא לה, ולא הספיק לכונסה עד שמת, ונפלה לפני אחיו, אינו משקה אותה, שלא נפלה לו אלא מחמת אחיו הראשון, אבל אם קינא לה היבם, וכנסה, ומת, ונפלה לפני היבם, וכנסה, ונסתרה, משקה אותה על קיניו. [תוס'].

³ תימה, האי ריבוי לרבי יאשיה מנליה, והיקשא דאיש לאשה לרבי יונתן מנא ליה. וכי אית לן למימר דפליגי בהא נמי דרבי יאשיה לית ליה דאשת חרש שותה, ורבי יונתן לית ליה דסומא אינה שותה. [תוס'].

ולדעה זו, המיעוט הנוסף "אֲשֶׁר תִּשְׁקָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה", לא בא ללמד שגם שומרת יבם אינה שותה את המים אלא בא להקיש איש לאשה ואשה לאיש כפי שיתבאר בעזה"י בסוף הפרק.

אמנם גם אלו, שאינן שותות את המים, אם קינא להן ונסתרו, יוצאות בלא כתובה¹, שלא נתמעטו מפרשת סוטה אלא משתיית המים, אבל מאיסור לא נתמעטו, שנאמר, "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש פי תשקה אשתו ומעלה בו מעל" (במדבר ה' י"ב) לרבות ארוסה ושומרת יבם שנאסרות על ידי קינוי וסתירה, ומאחר שהן נאסרות והן עצמן גרמו לכך², על ידי שנסתרו אחר הקינוי, הן מפיסדות כתובותיהן.

ואף לדעת האומרים ששומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה, ואינה נאסרת, מכל מקום יכול הוא לומר, איני חפץ לכנוס אשה זונה, והיא הפסידה לעצמה, ולכן יוצאת בלא כתובה³.

כפל לשון בתורה

בהרבה מקומות שכפלה התורה דבריה, כגון "איש איש", "גנוב יגנוב", "הקם תקים", עזוב תעזוב", ועוד, נחלקו החכמים, האם יש לדרוש את הדיבור הכפול, וללמוד ממנו דין מחדש, או שאין לדרושו, כי דרך התורה לדבר בלשון בני אדם, הנהיגים לכפול דבריהם.

וביארנו כאן התוס', שלדברי הכל, יש לדרוש מכפילות הלשון, (א) דינים שיוצאים ממשמעות הכפילות, (ב) או דינים שקבלו החכמים מרבתיים, (ג) או שידעו אותם מסברא.

ולא נחלקו בכל מקום, אלא כשאי אפשר לדרוש שום דין באופן זה, האם הכפילות היא ייתור לשון, שכן דרך התורה לדבר, [וכן סברת רוב החכמים]. או שהכפילות היא ייתור לשון, ואם אינו נדרש לגופו, יש לדרושו לעניין אחר, שלא ייתכן שהוסיפה התורה מילה אחת, רק לשם המליצה כדרך בני אדם, וזו היא דעת רבי עקיבא.

אין האשה נבדקת אלא כשקדמה שכיבת בעל

כשבא רב אחא בר חנינא מהדרום, בא והביא מתניתא בידו, בה נדרש הכתוב "וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת שְׂכָבְתוֹ מִבְּלַעַד־י אִישׁךָ" (במדבר ה' כ'), ללמד, שאין האשה נבדקת על ידי המים, אלא כשקדמה שכיבת בעל לשכיבת בוועל, אבל אם עדיין לא שכב עמה הבעל, אינה נבדקת על ידי המים, אף אם שכבה עם הבעל.

¹ פירש ר"ח, ארוסה, אף על פי שאין לה כתובה, יש לה מנה ומאתים, ועל מנה ומאתים קתני הכא לא נוטלת כתובתה. [תוס'].

² ירושלמי, יודעת היתה שאין ארוסה שותה, ולמה הכניסה עצמה למספק הזה המרובה, בשביל לפוסלה מכתובתה. [תוס'].

³ כן פירש רש"י, דליכא למיפשט ממתניתין הא דאמר רב המנונא, שומרת יבם שזנתה אסורה ליבמה, דאפילו אי לית לן דרב המנונא, מיהו אי לא בעי יבם למינסב אשה זונה, אינה נוטלת כתובתה. מיהו תימה, אי לית לן דרב המנונא, קרא מאי איצטריך למעוטי, והא תנן בפרק היה מביא, כל שתיבעל ולא תהא אסורה לו, לא היה מתנה, דמה קינוי שייך היכא דלא מיתסרא בסתירותיה, אלא מדאיצטריך למעוטי, שמע מינה דמיתסרא. מיהו ליכא למיפשט מהכא, משום דמוקי לה בגמרא כגון שבא עליה יבם בבית אחיו, דקנאה לפוטרה בגט בלא חליצה, אפילו אליבא דשמואל, הלכך שייכא נמי אשתו ליאסר עליו בזנות כדברי הכל. [תוס'].

איזו ארוסה ושומרת יבם הוצרך הכתוב למעט

נתבאר, שאין האשה נבדקת על ידי המים המרים, אלא כשקדמה שכיבת בעל לשכיבת בעול. ומהכתוב הזה יש לנו ללמוד, שארוסה ושומרת יבם, שעדיין לא נבעלו לארוס וליבם, אינן נבדקות על ידי המים, שהרי לא קדמה שכיבת הבעל לשכיבת הבעול.

ומה שהוצרכה תורה ללמד, שארוסה ושומרת יבם אינן נבדקות, הוא באופן שקדמה שכיבת בעל לשכיבת בעול.

לענין ארוסה, האופן שבו קדמה שכיבת בעל לשכיבת בעול הוא פשוט, כגון שבא עליה ארוס בבית אביה, שמאחר שלא כנסה, עדיין היא נקראת ארוסה, והוצרך הכתוב ללמד שאף שקדמה שכיבת בעל לשכיבת בעול, אינה נבדקת על ידי המים.

אך לענין שומרת יבם, לדעת רב, האומר, שבכל אופן שבא יבם על יבמה, בין מדעתה ובין שלא מדעתה, קנאה לכל דבר^א, לא יתכן שתהא שומרת יבם, ותקדום שכיבת בעל לשכיבת בעול, שכן מאחר ששכב עמה, אשתו היא לכל דבר, ואינה שומרת יבם.

ורק לדברי שמואל, האומר, שאין היבמה נקנית לייבם קנין גמור אלא בביאה מדעתה, אבל כשבא עליה שלא מדעתה אינה קנויה לו אלא לדברים האמורים בפרשת ייבום^ב, ולא לכל דבר, אם בא עליה שלא מדעתה, עדיין היא שומרת יבם, וקדמה שכיבת בעל לשכיבת בעול, ובאופן הזה הוצרך הכתוב ללמד, שאף שקדמה שכיבתו, מאחר שעודה שומרת יבם, אינה נבדקת על ידי המים.

כן אמרו מתחילה, ולכאורה דעת רב כדעת רבי יאשיה, ששומרת יבם לא מיעט הכתוב משתיית מים, כי לא תימצא שומרת יבם שקדמה בה שכיבת בעל לשכיבת בעול. ודעת שמואל כדעת רבי יונתן, שמיעט הכתוב גם שומרת יבם משתיית המים, והכוונה לשומרת יבם שקדמה בה שכיבת בעל לשכיבת בעול.

ודחו זאת ואמרו, שאפשר שדעת רב כדעת רבי יונתן, ששומרת יבם אינה שותה את המים, אף על פי שבא עליה בבית אביה, ובכך נעשית אשתו גמורה לכל דבר, כי כן גזרת הכתוב מהמיעוט "תחת אישך", ללמד, שמאחר שלא כנסה לביתו, אף על פי שהיא אשתו לכל דבר, אינה שותה. וכמו כן אפשר שדעת שמואל כדעת רבי יאשיה, ששומרת יבם שותה את המים אף על פי שעדיין אינה אשתו גמורה, [כגון שבא עליה שלא מדעתה], כי כן גזרת הכתוב, מהריבוי "איש איש".

תופסים בה], אינה נחשבת ראויה לו לאישות, ואינה שותה את המים. ובכלל זה^א, (א) אלמנה לכהן גדול. (ב-ג) גרושה או חלוצה לכהן הדיוט. (ד) ממזרת או נתינה^ב לישראל. (ה-ו) בת ישראל לממזר או לנתין.

וכל אלו, אף על פי שכבר הן אסורות לבעליהן קודם הקינוי והסתירה, ואינן מפסידות בכך את הכתובה, אם קינא להם הבעל ונסתרו, על ידי הסתירה הן מאבדות את כתובותיהן, שעל ידי הסתירה נאסרת כל אשה לבעלה, גם זו שהיתה מותרת לו עד עתה, ומפסידה כתובתה, ולפיכך אלו אינן טובות משאר נשים, ומפסידות כתובותיהן על ידי הסתירה.

נשים גמורות שנישאו בהיתר ואינן שותות

עד עתה נמנו נשים שאינן גמורות כארוסה ושומרת יבם, וכן נשים שאסורות לבעל כאלמנה לכהן גדול שאינן שותות את המים ולא נוטלות כתובה.

ויש נשים שנישאו לבעל בהיתר, והן נשים גמורות, ובכל זאת אינן שותות את המים, ומפסידות כתובותיהן.

א. האומרת טמאה אני. מאחר שהודית שהיא טמאה, אין כאן ספק, ואינה שותה את המים, ויוצאת בלא כתובה.

ב. באו עדים והעידו שהיא טמאה. שוב אין כאן ספק, ואינה שותה את המים, ויוצאת בלא כתובה.

ג. האומרת איני שותה. מאחר שאינה רוצה לשתות הרי היא כמודה שהיא טמאה, ולפיכך אינה שותה את המים, ויוצאת בלא כתובה.

ויש נשים שאינן שותות את המים מחמת הבעל, ולפיכך אף על פי שאינן שותות, מאחר שהבעל גרם לכך, אינן מפסידות כתובותיהן.

א. אמר בעלה איני משקה. מאחר שהוא מונע ממנה מלשתות אינה מפסידה כתובתה.

ב. בעלה בא עליה בדרך. מאחר שבא עליה, אין המים בודקים אותה, כפי שנתבאר בדף ו' ובדף כ"ג, ולכן אינה שותה, ומאחר שהוא גרם לה שלא תיבדק, אינה מפסידה כתובתה.

דף כ"ה

הפסד כתובה של עוברת על דת יהודית

במסכת כתובות מבואר, שהעוברת על דת יהודית, כלומר על מנהג צניעות של

^א האי דלא עריב ותני להו, אלו לא שותות ולא נוטלות כתובתן ... ארוסה ושומרת יבם אלמנה לכהן גדול ... מעוברת חבירו ומניקת חבירו ואיילונית זקניה ... יש לומר משום הכי פלגינהו, משום דחולקין בטעמם. מיהו תימה אמאי לא תנא מעוברת בתר בבא דאלמנה לכהן גדול דדמי בטעמא, והוי ליה למיתני בתחלת הפרק, אלו לא שותות, ובתר ליחשב ולזיל כולהו כל הני דדמיין להדדי כל חד, וטפי הוה שייך למיתני אלו בראש כולן, ממאי דתני קצת דלא שותות והדר תני אלו. [תוס'].

^ב מן הגבעונים, ואסורין לבא בישראל, כדאמרין ביבמות, דוד גור עליהן. [רש"י].

קינוי בנשים שיש בהן איסור תורה

נאמר בפרשת סוטה, "אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׁקֶה אִשְׁתּוֹ" (במדבר ה' י"ב), ואמרו בספרי, באשה הראויה לאישות הכתוב מדבר, אבל כשהיא אסורה לו, [אף אם קידושין

^א אם כהן הוא, מאכילה בתרומה, ויורשה, ומיטמא לה, ומשקה, ופוטרה בגט בלא חליצה. [רש"י].
^ב לקום על שם אחיו בנחלתו, ולפוטרה בגט, דהא דקני לה יבם בביאה כל דהו, מייבמה יבא עליה" נפקא לן, דלא כתיב יבמה יקחנה לו לאשה, אלא יבא עליה ולקחה לו לאשה, ואשמעינן דביאתו עליה הן הן ליקוחי האישות שלו, הלכך למידי דאיתמר בהך פרשתא, רבינאו קרא נישואין הללו, אבל למידי אחרינא לאו נישואין נינהו, ומה אמור בפרשה, פטור חליצה על ידי יבום, ויקום על שם אחיו, שישור את נכסי אחיו, ואין אחיו חולקין עמו. [רש"י].

לבעל, כך אסורה לבעול, ואם כן אף שלבעל היא אסורה ועומדת, על ידי הקינוי תאסר גם למי שנסתרה עמו.

קינוי ב"ד למי שאינו יכול לקנא

מבואר במשנתנו, שכשהבעל אינו יכול לקנא לאשתו, כגון שנתחרש או נשתה או היה חבוש בבית האסורים, אם ראו ב"ד צורך בדבר הם מקנים לאשתו תחתיו, ואומרים לה שלא תיסתר עם פלוני, ואין הקינוי הזה מועיל להשקותה, אלא לפוסלה מכתובתה.

ואמר רב חנינא מסורא, שמכאן יש ללמוד, שהעוברת על דת אינה מפסידה כתובתה אלא אחר התראה, שהרי זו עוברת על דת, ואף על פי כן צריכים ב"ד לקנא לה להפסידה כתובתה.

אמנם שאר אמוראים לא הביאו ראיה מהדין הזה, שהעוברת על דת צריכה התראה להפסיד כתובתה, כי אמרו, שיש חילוק בין עוברת על דת שבעלה אצלה, לזו שעוברת על דת כשאין בעלה אצלה, שכשאינו אצלה, ואין לה אימה ממנו, אין זו פריצות כל כך להיסתר עם אחרים, ולכן לא תפסיד כתובתה אלא אחר התראה, אבל כשבעלה אצלה, וראוי לה להיות יראה ממנו, ובכל זאת הולכת ונסתרת עם אנשים, פריצות גדולה היא, ואפשר שתפסיד כתובתה גם בלא התראה.^א

לקיים אשה העוברת על דת

נתבאר, שהעוברת על דת יהודית, קנסו אותה, ובעלה מוציאה בלא כתובה. ונסתפקו בסוגינתנו, מה הדין אם רצה בעלה לקיימה, האם ענין זה תלוי בבעל, [כמו לענין קינוי, שרק אם הבעל מקנא לאשתו היא נאסרת בסתירה], וכל שאין הבעל מקפיד עליה, רשאי לקיימה, או מאחר שדרך בני אדם להקפיד, על כרחך גם זה מקפיד, ונאסרת עליו.^ב

ואמרו להביא ראיה, שלעולם הבעל מקפיד על אשתו העוברת על דת, ממה שמצינו, שבי"ד מקנים למי שהיה בעלה חבוש בבית האסורים, ובוודאי לא היו מקנים לה, אם אין הדבר נוה לבעלה, שאין חבין לו לאדם שלא מדעתו, ואם כן, כל אדם מקפיד על אשתו בדבר זה.

ודחו ראיה זו, ואמרו, שאפשר שהסיבה שבי"ד מקנים למי שהיה בעלה חבוש

בנות ישראל, שהיא יוצאה כשראשה פרוע, וטווה בשוק, ומדברת עם כל אדם, הרי זו מפסידה כתובתה.

ונסתפקו בסוגינתנו, אם מיד כשהיא עוברת על דת יהודית היא מפסידה כתובתה, אף כשלא התרו בה שתפסיד, או שתחילה יש להתרות בה, לומר לה שאם לא תחזור בה תפסיד כתובתה, ורק כשלא חזרה בה אחר ההתראה, היא מפסידה את כתובתה.

ולחן יתבאר בעזה"י, היאך רצו לפשוט ספק זה, ומסקנת הגמרא, שאינה מפסידה כתובתה, אלא כשהתרו בה ולא תחזור בה.

קינוי לארוסה ושומרת יבם

ממשנתנו מבואר, שאף שארוסה ושומרת יבם אינן שוות את המים המרים, מקנים להן שלא יסתרו.

א. מתחילה רצו לומר, שהסיבה לכך שמקנים להן, כדי להפסידן כתובותיהן, שאף שעל ידי הסתירה הן עוברות על דת, וראויות להפסיד הכתובה, לא יפסידו אלא אחר ההתראה. ומכאן רצו לפשוט את הספק המבואר לעיל, שהעוברת על דת אינה מפסדת כתובתה, אלא אחרי שיתרו בה.

ב. ואביי אמר, שאין ללמוד מכאן שהעוברת על דת צריכה התראה להפסיד את כתובתה, כי אפשר שארוסה ושומרת יבם מפסידות כתובותיהן גם בלא קינוי, והסיבה שמקנים להם, לאוסרן עליו, שאם עברה על קינויו, ונסתרה, נאסרת לו.

ג. ורב פפא אמר גם כן שאין ללמוד מכאן, שהעוברת על דת צריכה התראה להפסיד את כתובתה, כי אפשר שארוסה ושומרת יבם מפסידות כתובותיהן גם בלא קינוי, ומה שמקנים להן, להשקותן אחר הנישואין, שאם תיסתר אחר הנישואין, ישקה אותה על ידי קינוי זה, שקינא בעודה ארוסה ושומרת יבם. וכמו ששינונו, אין מקנין לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה, אבל מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה.

קינוי לאשה האסורה לבעלה

ממשנתנו מבואר, שאשה האסורה לבעלה, כגון אלמנה לכהן גדול, וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט, אף שאינן שוות את המים המרים, מקנים להן שלא יסתרו.

ואין לומר שמקנים להן, שאם יעברו על הקינוי יאסרו, שהרי הן אסורות ועומדות, ובוודאי טעם אחר יש למה מקנים להם.

א. רבא אמר, שעל כרחך, הסיבה לכך שמקנים להן, כדי להפסידן כתובותיהן, שאף שעל ידי הסתירה הן עוברות על דת, וראויות להפסיד הכתובה, לא יפסידו אלא אחר ההתראה. ומכאן רצו לפשוט את הספק המבואר לעיל, שהעוברת על דת אינה מפסדת כתובתה, אלא אחרי שיתרו בה.

ב. ורב יהודה מדיסקרתא אמר, שאין ללמוד מכאן שהעוברת על דת צריכה התראה להפסיד את כתובתה, כי אפשר שכל אלו מפסידות כתובותיהן גם בלא קינוי, והסיבה שמקנים להם, לאוסרן לבעול, וכמו ששינונו, כשם שאסורה

^א ואם תאמר, הני דבעי למפשט מארוסה ושומרת יבם, לית להו נמי אימתא דבעלה, דהא בעליהו לאו גבייהו נינהו. יש לומר אפילו הכי אית ליה אימתא, פן ירגישו בעליהן בפריצותן. [תוס'].

^ב לא זכיתיה להבין זאת, היאך יכולים אנו לומר, דעל כרחו מקפיד, והוא צווח ואומר שאינו מקפיד. ושמה אין הספק כלל אם רשאי לקיימה או לא, שכן אם אינו מוציאה, הרי הוא מקיימה, ואין כופין אותו להוציא, שהרי לא אכפת לו, אבל הספק, הוא מה הדין כשלאחר זמן הוציאה, האם באופן הזה גם כן הפסידה כתובתה, כי עברה על דת יהודית, או מאחר שבעלה לא הקפיד עליה מתחילה במה שעברה על דת, אין להפסידה כתובתה משום כך, ומה שמוציא עכשיו, אינו משום שעברה על דת, אלא כשאר מוציאים נשותיהם, ואין לה להפסיד הכתובה. או שמה אפשר, שהספק לענין אם רשאי לקיימה, שאין לנו לאוסרה עליו, אלא כשהיא עוברת על דת למרות הקפדתו, שכשעושה כן, הרי זו פריצות גדולה יותר מדאי, ונחשבת עוברת על דת, להפסיד כתובתה, ובה נסתפקו, מה הדין כשאומר שאינו מקפיד, האם בזה אין הדבר נחשב לה פריצות, כי אומר שאינו מקפיד, או שלעולם גם כשאומר שאינו מקפיד, האמת היא שהוא מקפיד, ופריצותה גדולה, ונאסרת עליו. וצ"ע.

יכול הבעל למחול על הקינוי ולהתירה.

בבית האסורים, כי מן הסתם, מאחר שעוברת על דת, נוח לבעלה שיקנו לה. ורק כשיאמר בפירוש, שאינו מקפיד, גילה שיוצא הוא מכלל בני אדם.^א

למחול על הקינוי

ואמרו, שמסתבר כדעת האומר, שאחר הסתירה אין הבעל יכול למחול על הקינוי. שכן לעיל בדף ו' נתבאר, שנחלקו רבי יוסי וחכמים, אם הבעל מותר להתייחד עם אשתו שקינא לה ונסתרה. ואמר רבי יוסי, שהוא מותר להתייחד עמה מקל וחומר, אם עם אשתו נידה הוא מותר להתייחד אף שאיסורה חמור, כל שכן שעם אשתו סוטה הוא מותר, שאיסורה קל. והשיבו לו חכמים, שאין ללמוד כן, כי מצד שני הסוטה חמורה, שאין לה היתר. ומכאן שאין הבעל יכול למחול על הקינוי, שכן אם הבעל יכול למחול על הקינוי, יש לה היתר.^ב

כבר נתבאר, שאף על פי שאין האשה נאסרת לבעלה בסתירה לבד, אם קדם לכך קינוי, היא נאסרת, עד שתשתה את המים המרים לברר אם נטמאת או לא.

ונסתפקו בסוגינתנו, אם הכל תלוי בבעל, וגם אחר שקינא הבעל לאשתו, שלא תיסתר עם פלוני, יכול הוא למחול על הקינוי, ולהחזיר המצב לקדמותו, שמעתה אם תסתור עם פלוני, לא תאסר, וכמו כן אם כבר נסתרה, תחזור להיתרה בלא לשתות, או מאחר שקינא לה, שוב אינו יכול למחול על הקינוי, ועל כרחו אם תיסתר עם פלוני, תאסר עד שתשתה את המים.^ג

ואמרו להביא ראיה לכך שאין הבעל יכול למחול על הקינוי, ממה ששינוי, שכשהבעל אינו יכול לקנא לאשתו, כגון שנתחרש או נשתטה או היה חבוש בבית האסורים, אם ראו ב"ד צורך בדבר, הם מקנים לאשתו תחתיו. ולכאורה, אם הבעל יכול למחול על הקינוי, אין ראוי שבי"ד יקנו לאשתו, כי עלול הדבר לבוא לידי זלזול בבי"ד, כשלאחר מכן יבוא הבעל, וימחל על קינוי ב"ד.

ודחו ראיה זו, ואמרו, שאפשר שבאמת הבעל יכול למחול על הקינוי, ואף על פי כן ב"ד מקנים לאשתו, ואינם חוששים לכך שיבוא הבעל וימחל על קינויים, שכן מן הסתם, אדם מסכים עם דעת ב"ד.^ד

עוד אמרו להביא ראיה לכך שאין הבעל יכול למחול על הקינוי, ממה שנתבאר בפרק ראשון, שכשהבעל והאשה עולים לירושלים להשקותה את המים, ב"ד מוסרים להם שני תלמידי חכמים, שישמרו שלא יבוא עליה בדרך. ולכאורה, אם יכול הוא למחול על הקינוי, למה למסור להם תלמידי חכמים, ומה החשש שיבוא עליה, הלא אם ירצה, לבוא עליה, יוכל למחול לה, ולבוא עליה בהיתר.

ודחו גם ראיה זו, ואמרו, שאפשר שהבעל יכול למחול לה, ולכן מוסרים להם שני תלמידי חכמים, שאם יראו שרוצה לבוא עליה, ילמדו אותה שיכול למחול לה, ויבוא עליה בהיתר.

ומסקנת הגמרא, שהבעל יכול למחול על הקינוי, כמאמר רבי יאשיה, ששלושה דברים סח לו חכם ששמו זעירא מאנשי ירושלים, וזה אחד מהם, שבעל שמחל על קינויו, קינויו מחול.

ונחלקו בדבר זה רב אחא ורבינא. אחד מהם אומר, שדווקא קודם הסתירה הבעל יכול למחול על הקינוי, שאם תיסתר אחרי כן, לא תאסר, אבל אחר שכבר נסתרה, והווקקה למים, אינו יכול למחול על הקינוי, להתירה בלא שתיית המים. ואחד מהם אומר, שגם אחר שנסתרה ונאסרה ונוקקה למים,

^א ולא נפשט ספק זה בגמרא בפירוש. אולם התוס' כתבו, שכשפשטו להלן שבעל מחול על הקינוי, נפשט גם ספק זה, שיכול לקיים עוברת על דת.

^ב ורש"י פירש ספק זה באם תמצוי לומר, כלומר, אם תימצוי לומר עוברת על דת שרצה לקיימה, מקיימה, הני מילי בלא קינוי, אבל היכא דאיכא קינוי וסתירה, ורצה למחול, מהו, מי עקר קינוי ושריא ליה או לאו. [רש"י].

^ג ואי אתי ומחיל, מחיל. [רש"י].

שלושה דברים שמועילה בהם מחילה

אמר רבי יאשיה, שלשה דברים סח לי זעירא מאנשי ירושלים, שמועילה בהם מחילה.

א. בעל שמחל על קינויו, קינויו מחול, [וכפי שנתבאר].

ב. זקן ממרא שהמרה על הוראת ב"ד של לשכת הגזית, שמיתתו בחנק, אם רצו בית דין למחול לו, מוחלים לו.

ג. בן סוור ומורה שדינו למיתה, אם רצו אביו ואמו למחול לו, מוחלים לו.

וסיים רבי יאשיה, וכשבאתי אצל חבריי שבדרום, על שנים הודו לי, ועל זקן ממרא לא הודו לי, שלא ירבו מחלוקת בישראל.

מת הבעל קודם שהספיקה לשתות

אשה שקינא לה בעלה ונסתרה, ומת לפני שהספיקה לשתות את המים המרים, אינה שותה את המים, שנאמר "וְהִבְיֵא הָאִישׁ אֶת אֶשְׁתּוֹ" (במדבר ה' ט"ו), וזו אין לה איש שיביא אותה, ולפיכך אינה שותה.

ומאחר שאינה שותה, לא נתברר הספק, אם זנתה, ויש לה להפסיד כתובתה, או לא זנתה, ויש לה כתובה.^א ונחלקו חכמים בדינה.

לדעת בית שמאי, יש לה כתובה, כי לדעתם שטר העומד לגבות כגבוי דמי, כלומר, מי שיש לו שטר חוב על תבירו, ושיעבד לו בו נכסיו, מוחזק בעל השטר בנכסים יותר מן הלוה,^ב וכמו כן בזו, מאחר שיש לה שטר כתובה, היא מוחזקת בנכסים, והיורשים נחשבים כבאים להוציא ממנה, וכלל בדינו, שבכל ספק ממון מעמידים הממון בחזקתו, והבא להוציא מחבירו עליו הראיה, ולפיכך, כל זמן שהיורשים לא יביאו ראיה שזנתה בסתירה, לא יוכלו

^א לכאורה מחלוקת רב אחא ורבינא היא מחלוקת רבי יוסי וחכמים. ואמרו שמסתבר כדעת האומר כדברי חכמים. ויל"ע בדבר.

^ב וכגון שלא התרה בה בשעת הקינוי, שאם תיסתר, תפסיד את כתובתה, מחמת שעוברת בסתירה על דת יהודית.

^ג ואם תאמר, מאי שנא דאמרי בית שמאי נוטלת כתובתה, ובפרק מי שמת, גבי נפל הבית עליו ועל אשתו, נפל הבית עליו ועל אביו, והיתה עליו כתובת אשה וכו' דאמרי בית שמאי יחלוקו, הואיל וספק הוא מי מת ראשון... יש לומר גבי נפל הבית עליו ועל אביו, לא היו לבן נכסים, אלא שהיא אומרת האב ראשון מת, וירש הבן, וישתעבדו לכתובתה, התם ודאי נכסי האב לא עמדו מעולם בכח האשה, ואף על פי כן כיון דאמר כגבוי דמי, הרי הוא ספק אם האב מת ראשון, ועמדו הנכסים בחזקתה, או הבן מת ראשון, ואין לה באותם נכסים כלום, ובחזקת היורשין הן, הלכך ספק הוא אם עמד שטר שלה לגבות מאותן נכסים כלל הלכך חולקין... [תוס'].

להפקיע ממנה את הכתובה.

ולדעת בית הלל, אין לה כתובה, כי לדעתם שטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי¹, כלומר, מי שיש לו שטר חוב על חבירו, ושיעבד לו בו נכסיו, הלווה נחשב מוחזק יותר מבעל השטר בנכסים, וכמו כן בזו, אף על פי שיש לה שטר כתובה, היורשים מוחזקים בנכסים, והיא נחשבת כבאה להוציא מהם, וכלל בדינו, שבכל ספק ממון מעמידים הממון בחזקתו, והבא להוציא מחבירו עליו הראיה, שאין ספק מוציא מידי ודאי, ולפיכך, כל זמן שלא תביא ראיה שלא זנתה בסתירה, לא תוכל להוציא הממון מהיורשים².

נשים שאסרו חכמים

יש נשים, שמדין תורה מותרות הן לבעליהן, אולם חכמים אסרום, מטעמים שונים, ואלו הן הנזכרות בסוגיתנו.

א. מעוברת חבירו ומינקת חבירו. מעוברת או מניקה, שנתאלמנה או נתגרשה, אסורה להינשא לאיש אחר, עד שיהיה הוולד בן שתי שנים, שהוא זמן גמילתו מההנקה, והטעם לכך, שמא כשתנשא לאחר, לא יתן לה מזונות לוולד³. ומי שעבר ונשאה, מחויב להוציאה. ולדעת רבי מאיר, זה שמתחילה כנסה באיסור, קנסו אותו, שתהא אסורה לו לעולם, גם אחר שתי שנים. ולדעת חכמים, לא קנסו אותו, וכשיעברו שתי שנים, יהא רשאי להחזירה.

ב. איילונית וזקנה ועקרה ושאינה ראויה לילד. לדעת חכמים, מי שאין לו

¹ הכא לא שייכא כל הני פלוגתא דרבי מאיר ורבנן דפליגי ... דכל העומד לבצור כבצור דמי. ופלוגתא דרבי שמעון בן גמליאל ורבי ... בכל העומד לגזוז. ופלוגתא דרבי שמעון ורבנן ... כל העומד לזרוק כזרוק דמי. וכן לפדות, ולשרוף, דלאו כדא מחיתא נחות להו. דהכא כולי עלמא מודו, דאמרינן לאו כגבוי דמי, והעמד ממון בחזקת בעליו, שהרי צריך זיינו, ולא בידו הוא ... וטעמא דרבי מאיר כבצורות דמיין, משום דבידו, ואין צריכין לגופו, הלכך לא חשיב להו כקרקע ... וגבי שטרו העומד לגזוז ... מודה רבי מאיר דלאו כגזוז דמי, משום דאשבוחי אשבו כל מה דקאי. ומיהו רבן שמעון בן גמליאל פליג ואמר כגזוז דמי, דלא עביד איניש דשביק ליה. והני דרבי שמעון טעמא אחרינא אית בהו, ולא אמר אלא במקום מצוה, כגון זריקת דם, ופדיית פרה כשמצא אחרת נאה ממנה, ושריפתה, אבל בהני דרבי מאיר ורבן שמעון בן גמליאל לא שייך האי טעמא. והא דאמר גבי שופר של עבודת כוכבים ... וגבי לולב של אשירה ... ומנעל ... כתותי מכתת שיעוריה, אפילו רבנן מודו, משום דאיסור הנאה הוא, ולא הוי אלא כעפרא דארעא בעלמא, וליכא שיעורא. ופרה חיבת הקדש מהני. [וצריך עיון כלאי הכרם אמאי מטמאין טומאת אוכלים, ולא אמר כתותי מכתת שיעוריה]. הלכך ליכא לדמויי להדדי. והא דאמר ... כל העומד לקצור כקצור דמי, התם טעמא דלא תקנו לבעל חוב לגבות אלא דבר הצריך לקרקע קצת, וכן פירש רש"י שם המגיע לכתפים, שעומד בקרוב לקצור, וצריך עדיין קצת לקרקע. [תוס']. ... **הכא, דהשיעבוד עצמו של כתובה עומד בספק, לא קיימא ארעא לגוביינא, אמרי בית הלל דלאו כגבוי דמי, אבל כשאין ספק אם השטר ראוי לגביה, מודים הם שנחשב כגבוי.** [תוס'].
² **ולא ידענא בנכסי צאן ברזל מאי קא סבר בית הלל** ... הכא שהיא בחיים, בחזקתה הן עומדים, או דלמא כיון דאחריותם היו על הבעל, היו בחזקתו ... [] **ובנכסי מלוג לא פליג בית הלל** ... דאפילו ודאי זינתה, לא הפסידתה ... [] ואם תאמר מאי שנא מתניתין מפלוגתא ... מנה לי בידך והלה אמר איני יודע, רב הונא ורב יהודה אמרי חייב, רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור, הכא נמי היא טוענת ברי, אבל הוא אינו יכול לטעון טענת ברי, ותהוי תיובתא דרב הונא. יש לומר, מאחר שהתורה עשאה ספק עד שתשתה, אינה יכולה לטעון טענת ברי. [] ופלוגתא ... הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים לא שייכא להכא, דהתם אפילו בית שמאי מודו, דשמא אותו שטר מעולם לא עמד לגבות, שהרי הבעל טוען מקחו היה מקח טעות, והכא לא שייך למימר אליבא דבית הלל העמד אשה על חזקתה, ואימור לא זינתה, שהרי רגלים לדבר, שקינא לה ונסתרה, והכתוב הוציאה מאותה חזקה, ועשאה ספק. [תוס'].
³ בירושלמי, עליו הכתוב אומר "אל תשיג גבול עולם ובשדה יתומים אל תבא". [תוס'].
⁴ רש"י פירש, שנת כוס עיקריו. אבל בפרק אף על פי, לא משמע הכי ... ונכל לפרש שאינה ראויה

בנים ואשה הראויה לילד, אסור לו לשאת את הנשים הללו, שאין ראויות לילד, כי בכך הוא מבטל מצוות פריה ורביה. ורבי אלעזר מתיר כי לדעתו בכך שנושא את אלו אינו מבטל מצוות פריה ורביה שהרי יכול לשאת אשה נוספת הראויה ללדת.

קיני במעוברת חבירו ומינקת חבירו

נתבאר, שמעוברת או מניקה, שנתאלמנה או נתגרשה, אסורה להינשא לאיש אחר, עד שיהיה הוולד בן שתי שנים, שהוא זמן גמילתו מההנקה.

ולדעת רבי מאיר, אם עבר אחד ונשאה, מחויב להוציאה, ומאחר שמתחילה כנסה באיסור, קנסו אותו, שתהא אסורה לו לעולם, גם אחר שיעברו שתי שנים, ולפיכך, אם בעודה עימו קינא לה ונסתרה, אינו משקה את המים המרים, שהרי אינה ראויה לו, ואינה בכלל הכתוב "איש איש פי תשקט אשתו" המלמד שלא דברה תורה אלא באשה הראויה לו¹, ומאחר שאינה שותה, והיא גרמה לעצמה בכך שנסתרה, **גם כתובה אין לה.**

ולדעת חכמים, אם עבר אחד ונשא את המעוברת או המניקה, אף שמחויב להוציאה עד שיהא הוולד בן שתי שנים, רשאי הוא להחזירה לאחר אותו זמן, ולפיכך, מאחר שעתידה להיות ראויה לו, היא אצלו בכלל הכתוב "איש איש פי תשקט אשתו", ואם קינא לה בעודה עימו, ונסתרה, הרי זו שותה את המים המרים.¹

קיני בזקנה ובמי שאינה ראויה ללדת

נתבאר **שלדעת חכמים, מי שאין לו אשה ובנים, אסור לשאת זקנה או מי שאינה ראויה ללדת, כי בכך הוא מבטל מפריה ורביה. ולפיכך, לדעתם, אם נשאה, וקינא לה ונסתרה, אינה שותה את המים**, שאינה ראויה לו, ואינה בכלל הכתוב, "פי תשקט אשתו".

עוד נתבאר **שלדעת רבי אלעזר, גם מי שאין לו אשה ובנים, מותר לשאת זקנה או מי שאינה ראויה ללדת, שהרי יכול לשאת אשה נוספת, שראויה ללדת, ואין כאן ביטול מפריה ורביה. ולפיכך, לדעתו, אם נשא את הזקנה ואת שאינה ראויה ללדת, וקינא לה ונסתרה, שותה את המים, שהיא ראויה לו, ובכלל הכתוב, "פי תשקט אשתו".**

קיני באיילונית

האיילונית היא זו שממעי אמה נבראת כך, שאין בה סימני אשה, כמבואר לילד, ששהתה אחר בעלה עשר שנים, ולא היה דעתה לינשא דאמר ... רב נחמן אמר שמואל, כל ששהתה אחר בעלה עשר שנים, שוב אינה מתעברת ... [תוס].

¹ ואומר רבי, דווקא מעוברת אינה שותה, משום דאיכא סכנת נפשות כדאמר בפרק החולץ, אבל **ניסת בתוך שלושה חדשים, מאי דהוה הוה, ותו לא קנסינן ליה להוציא, וקרינן בה אשתו הראויה לו.** [תוס].

² **ובכנה, אפילו לרבנן אינה שותה,** דמסקינן בפרק החולץ, אפילו לרבנן יוציא בגט, ואם כן אינו יכול להחזירה. [תוס].

³ ומודים חכמים לרבי אלעזר, שאם היו לו בנים ואשה, שהיא שותה. [גמרא]. היו לו אשה ובנים ומתו בין קינוי לסתירה, כבר נראית לשתות. [תוס].

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון 60ח
מסכת סוטה י"ד – י"ט

במסכת יבמות, שאין לה דדים ושערות וקולה עבה.

לדעת ברייתא אחת, [ואפשר שכן דעת רבי עקיבא ורבי ישמעאל], **איילונית זו דינה לענין קינוי כשאר נשים שאינן ראויות ללדת**. אם נישאת למי שיש לו בנים, מאחר שהיא מותרת לו, הכל מודים שאם קינא לה ונסתרה, היא שותה. ואם נישאת למי שאין לו בנים, לדעת חכמים היא אסורה לו, ואינה שותה. ולדעת רבי אלעזר, הוא מותרת לו, ושותה.

ולדעת רבי שמעון בן אלעזר [בדף כ"ו], ואמר רב נחמן שכן היא דעת משנתנו], **האיילונית, לדברי הכל אינה שותה את המים המרים, ואפילו נישאת בהיתר למי שכבר יש לו אשה ובנים**. והסיבה לכך שהאיילונית אינה שותה, **כי נאמר בענין, "וְאִם לֹא נִטְמָא הָאִשָּׁה וְטַהַר הָיָה הָיָה וְנִזְרְעָה זָרַע"**, לומר אין הענין מדבר אלא במי שהיא בת זרע, **להוציא איילונית, שאינה בת זרע כלל, ולכן אינה בכלל פרשת סוטה**^א.

דין מקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו, כבר נתבאר בתחילת הפרק.

דף כ"ו

קינוי למעוברת עצמו ומינקת עצמו

כבר נתבאר, שכל הנשים הנשואות בהיתר, אם קינא להן הבעל ונסתרו, אסורות לבעל, עד שישתו את המים המרים, לברר הספק, ולפיכך, או שותות את המים וחוזרות להיתרן, או יוצאות מהבעל בלא כתובה, כדין המזנה תחת בעלה.

ומבואר בברייתא, שכן הדין גם היתה אשתו מעוברת [ממנו], או מינקת [את בנו], מאחר שקינא לה בעלה ונסתרה, **יש לה לשתות את המים המרים לברר הספק, ואין לחוש שאם תמות על ידי המים, ימות גם הולד**^ב.

כל שאר הנשים שותות את המים המרים

נתבאר, שכל הנשים הנשואות בהיתר, אם קינא להם הבעל, ונסתרו, הרי הן שותות את המים המרים.

ובכלל זה, **כהנת או לוייה או ישראלית שנשאו לכהן או לוי או ישראל**.

וכן ממוזרת שנישאת לממזר, ונתינה שנישאת לנתינה, אף שהיה מקום לומר, שלא ישתו את המים, כדי שלא לעשות שלום ביניהם, ולא ירבו פסולים

^א ועקרה על ידי מכה וזקינה, מינא דבת הריון היא קודם לכן, אבל איילונית מבטן אמה לקויה היא, ולא חזיא. [רש"י].

^ב כן פירש רש"י, ולא אמרינן, דלא לקטליה לולד. ותימה, אמאי אית לן למקטליה, מה איכפת לן נמתין עד שתלד, הא תנן ... האשה היוצאה ליהרג אין ממתניין לה עד שתלד, והתם גזירת הכתוב הוא, ומתו גם שניהם ... הא לא רבי קרא, לא קטליניה ליה, משום דממונא דבעל הוא ... והכא הכי פירושא, מעוברת עצמו, אף על גב דקינא לה כשהיא מעוברת, שותה לאחר שתלד, ולא אמרינן כמו גבי מעוברת חבירו, דאי קינא לה כשהיא מעוברת, וילדה ומת הולד, או הפילה, אפילו הכי אינה שותה, **דלאו בת קינוי היתה**, דממעט לה בספרי מכי תשטה אשתו ... [תוס'].

בישראל, מאחר שלמעשה היא מותרת לבעלה, היא שותה את המים המרים.

וכן אשת גר ועבד משוחרר, אף שהיה מקום לומר שאינה שותה משום שנאמר בפרשה "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר ה' י"ב), והיה מקום לומר, שבא הכתוב למעט את הגרים, באמת אין הדבר כן, וגם גרים בכלל הפרשה, שלכך נאמר הריבוי "וְנִזְרְעָה זָרַע", ללמד שגם לגרים נאמרה הפרשה^ג.

"וְנִזְרְעָה זָרַע"

נאמר בפרשה, "וְאִם לֹא נִטְמָא הָאִשָּׁה וְטַהַר הָיָה הָיָה וְנִזְרְעָה זָרַע" (במדבר ה' כ"ח), ולעיל נתבאר, שלדעת רבי שמעון בן אלעזר, הכתוב הזה מלמד שאיילונית שאינה ראויה להזרע אינה בכלל הפרשה.

אמנם חכמים חולקים עליו, ואומרים, שגם איילונית בכלל הפרשה, וכשנישאת לבעלה בהיתר, וקינא לה ונסתרה, היא שותה את המים, ולדעתם הכתוב הני"ל, מלמד דבר אחר.

לדעת רבי עקיבא, הכתוב הזה מלמד, שאם באמת היתה טהורה, היא זוכה, שאם עד עתה היתה עקרה, היא נפקדת.

ורבי ישמעאל הקשה, אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו, והצנועות העקרות שלא יסתרו, יפסידו^ד.

ולדעת רבי ישמעאל, הכתוב הזה מלמד, שאם באמת היתה טהורה, היא זוכה, שאם עד עתה היתה יולדת בצער, מעתה תהא יולדת ברווח. ואם עד עתה היתה יולדת נקבות, מעתה תהא יולדת זכרים. ואם עד עתה היתה יולדת קצרים, מעתה תהא יולדת ארוכים. ואם עד עתה היתה יולדת שחורים, מעתה תהא יולדת לבנים.

קינוי באשת כהן

אשת כהן הנשואה לו בהיתר, אם קינא לה בעלה ונסתרה, הרי זו שותה את המים המרים, ומותרת לבעלה.

והיה צורך ללמדנו בפירוש את שני הדינים הללו. (א) שאשת כהן שותה את המים המרים. (ב) ואחרי ששתתה היא מותרת לבעלה

את הדין הראשון היה צריך ללמד בפירוש, כי היה מקום לומר, שאשת כהן לא תהא שותה, משום שבפרשה נאמר "וְהָיָה לָא נִזְרְעָה זָרַע", ללמד, שכשנטמאה שלא באונס, היא נאסרת, אבל אם נטמאה באונס, היא מותרת, ודין זה אמור רק באשת ישראל, ולא באשת כהן, שהרי אשת כהן נאסרת לבעלה גם בבית אונס, ואם כן, היה מקום לומר, שגם שאר כל הפרשה, לא נאמרה באשת כהן^ה. ולפיכך הוצרכו ללמדנו בפירוש, שאין הדבר כן, וגם אשת כהן שותה.

^ג תימה, והא אפיקתיה לעיל, לרבות הארוסה ושומרת יבם לקינוי. [תוס'].

^ד תימה, ורבי ישמעאל לימא ליה לנפשיה, יסתרו כל יולדות בצער וילדו ברווח, וזו הואיל ולא נסתרה הפסידה. [תוס'].

^ה תימה לר"י, אמאי לא פריך הכא, ואימא הכי נמי, כדפריך לעיל. ונראה כל היכא דקרא דמסיק אדעתיה מתוכו למדרש הכי ומדרש לדרשא אחריתי, לא פריך ואימא הכי נמי, דקא משמע לן, דכך ניתן למדרש למשה בסיני, ולא בענין אחר, כגון והיא נתפשה לאסור אשת כהן, מבלעדי אישך מי שקדמה שכיבת בעל ... [תוס'].

אלא ללמד, שכשעוד עכשיו היתה מותרת לבעול, מעכשיו היא נאסרת לו, אבל אין ללמוד ממנו, שאם כבר היתה אסורה לו, אינה בכלל הפרשה.

קינני שלא תיסתר עם קטן

המקנא לאשתו שלא תיסתר עם קטן, אינה בכלל פרשת סוטה, שנאמר בפרשה, "וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהָא שְׁכֵבְתָא זָרָע" (במדבר ה' י"ג), "אִישׁ" ולא קטן.

מתוך פירוש רש"י משמע, שהמקנא לאשתו שלא תיסתר עם קטן, אינה בכלל פרשת קינני כלל, ולפיכך, אם נסתרה עמו, אינה נאסרת לבעול. אולם התוס' כתבו, שאם קינא לה בעלה שלא תיסתר עם קטן שהוא בן תשע שנים ויום אחד, מאחר שביאתו ביאה, [לפוסלה מתרומה, ולהיסקל על ידה], אם נסתרה עימו, היא נאסרת, ולא יצאה מכלל הפרשה, אלא לענין זה שאינה שותה את המים. ומבואר במשנתנו, שכן הדין, כשקינא לאשתו שלא תיסתר עם מי שאינו איש, ובהמשך יתבאר בעזה"י למי הכוונה.

שחוף

רש"י מפרש ששחוף, הוא מי שבשרו נשחף, וכלה, ויבש, ואין בו כח², וממילא אינו יכול לבעול.

ורבינו חננאל מפרש, שהשחוף הוא מי שאינו יכול לבעול כדרכו, ואינו מזרע³.

קינני שלא תיסתר עם שחוף

נתבאר, שהשחוף אינו ראוי לבעול ולהזרע זרע, ולפיכך היה מקום לומר, שהמקנא לאשתו שלא תיסתר עם השחוף, ונסתרה עימו, אינה בכלל פרשת סוטה, שהרי נאמר בפרשה, "וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהָא שְׁכֵבְתָא זָרָע" (במדבר ה' י"ג) והשחוף אינו ראוי לדבר זה. ואם כן, זהו "מי שאינו איש", הנזכר במשנתנו, שאין מקנים על ידו.

אולם אין הדבר כן, כמאמר שמואל, שחוף מקנין על ידו. ולא נתבאר מדוע, ואפשר משום שבכל מקום הבעילה היא האוסרת, גם בלא זרע, ואם כן, אין לומר שהזרע יעכב. והכתוב "וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהָא שְׁכֵבְתָא זָרָע", בא למעט דבר אחר, שיתבאר בעזה"י בהמשך.

שחוף פוסל בתרומה

בת כהן שנבעלה למי שהוא פסול לה, כגון נוכרי, עבד, חלל, נתין, וממזר, נפסלת מאכילת תרומה, שנאמר, "וּבַת פֶּהוּן פִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הוּא בְּתֵרוּמַת הַקֹּדֶשִׁים לֹא תֹאכְלֶנָּה" (ויקרא כ"ב י"ב), ודרשו חכמים, כיון שנבעלה למי זר אצלה, כלומר לפסול לה, נאסרה בתרומה.

² ובתורת כהנים בקללות שנינו דוגמתו, יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל בשרו שמור עליו, תלמוד לומר "את השחפת", מלמד שבשרו נשחף. [רש"י].

³ דתניא, איזהו "מרוח אשך", זה הקליטים, שנכנס רוח באשכיו, דברי רבי עקיבא, רבי ישמעאל אומר, זה השחוף. תימה, אמאי נקט שמואל שחוף, ולא נקט סריס, ושמא שחוף הוא רבותא טפי. [תוס']

ואת הדין השני גם כן היה צריך ללמד בפירוש, כי היה מקום לומר, שרק כשלא עשו בה המים שום רושם רע, היא מותרת לבעלה אחר שתייתם, אבל כשהמים גורמים לה ניוון דרך אברים, [שאינה מתנוונה במעים ובירכים, אלא ראשה ושאר אבריה כבידים עליה], הדבר מלמד שנאסרה לבעלה, ומה שאינה מתנוונת כדרך סוטות, [במעים ובירכים], כי היה הדבר באונס, ולכן אינה ראויה להיענש כסוטה, אבל מאחר שנאסרה לבעלה, יש לה ניוון. ולפיכך הוצרכו ללמדנו בפירוש שאין הדבר כן, ושכל שלא התנוונה כדרך סוטות, הרי היא מותרת לבעלה אחר שתיית המים.

קינני באשת סריס

אשת סריס שנישאת לבעלה בהיתר⁴, אם קינא לה בעלה ונסתרה, הרי זו שותה את המים המרים לברר ספיקה.

ואמנם היה מקום לומר, שאשת סריס לא תהא שותה, שהרי נאמר בפרשה, "וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכֵבְתוֹ מִבְּלַעַדִּי אִישׁ" (במדבר ה' כ'), ומשמע שהפרשה מדבר בזו שגם אישה יכול לתת בה שכבתו, ואם כן, אין סריס בכלל.

אולם באמת אין הדבר כן, והכתוב הזה לא בא ללמד שאשת סריס אינה בכלל הפרשה, אלא ללמד שאין האשה נבדקת על ידי המים אלא כשקדמה שכיבת בעל לשכיבת הבעול, וכל שקדמה שכיבת הבעל, אף אם הוא סריס, אשתו נבדקת.

- במשנתנו פירש רש"י, שדין זה יתכן כשבתחילת הנישואין לא היה סריס, ובעל אותה בעילה גמורה, שבכך קדמה שכיבתו, ולאחר זמן נסתרס ונעשית אשתו אשת סריס.

- ובגמרא פירש רש"י, שדין זה יתכן גם בסריס מתחילת הנישואין, שכן אף שאינו בר זרע, בר שכיבה הוא, וקדמה שכיבתו לשכיבת הבעול.

קינני שלא תיסתר עם ערווה

המקנא לאשתו ממי שכבר אסורה לו באיסור ערווה, כגון שאמר לה, שלא תיסתר עם אביה או עם אחיה, והלכה ונסתרה עימהם, הרי זו נאסרת לבעלה עד שתשתה את המים המרים, כדין כל אשה שקינא לה בעלה ונסתרה.

מתוך פירוש רש"י משמע, שהחידוש הוא, שהן נאסרות לבעל על ידי הסתירה. אולם התוס' כתבו, שמה שהן נאסרות לבעל על ידי הסתירה, דין פשוט הוא, והחידוש הוא, שהן שותות את המים. והוצרכו ללמדנו דין זה בפירוש, משום שנאמר בפרשה שתי פעמים "וְנִטְמָאָה", ללמד שעל ידי הזנות היא נאסרת גם לבעלה וגם לבעול, [שגם אחר שתצא מבעלה בגט, תהיה אסורה לבעול], כפי שיתבאר בעזה"י בדף כ"ז. והיה מקום לומר, שלא נאמרה הפרשה, אלא כשנסתרה עם בעול שעד עתה לא היתה אסורה לו באיסור ערווה, ועל ידי הזנות היא נאסרת לו, אבל מי שכבר אסורה לבעול מקודם לכן, ואין לקיים בה דין זה, שתאסר לו על ידי הזנות, אינה בכלל הפרשה. אלא שאין הדבר כן, ולא בא הכתוב "וְנִטְמָאָה"

⁴ ובסריס חמה קאמר, דמותר לקיימה, ולא בסריס אדם, שאסור לקיימה, משום "לא יבא פצוע דכא". [רש"י]. ולא ידענו מנלן דסריס אדם, כגון ששתה כוס עיקרין, דאסור לקיימה ... [תוס]. וצ"ב, הלא גם סריס שאסור לבוא בקהל, מותר בממורת, ויתקיים בו הדין הזה.

לאכילת תרומה¹.

אין זנות לבהמה

אמר רב פפא, אין זנות לבהמה, כלומר, אשה אינה נעשית זונה בבעילת בהמה, ואינה נאסרת בכך לבעלה.

ואמר רב אשי לרבא מפרזקיא, שענין זה למד מהכתוב, "לא תביא אֶתֶנּוּ זֹנָה [=כבש שקבלה זונה באתננה] וּמְחִיר כָּלֵב [=כבש שהחליפוהו כנגד כלב] בֵּית ה' אֶלְהֵיךָ לְכָל נֶדֶךְ כִּי תֹעֲבֹת ה' אֶלְקֵיךָ גַם שְׁנֵי־הַסּוּסִים" (דברים כ"ג י"ט). ששנו חכמים, מתוך כך שנאמר "גַם שְׁנֵי־הַסּוּסִים", למדנו, שדווקא שני אלו, אתנן זונה ומחיר כלב, אסורים, אבל חילופיהם, אתנן כלב [=כבש שקבלה זונה כדי להיבעל לכלב], ומחיר זונה [=כבש שהחליף תמורת זונה], מותרים. ומאחר שנתבאר, שאתנן שנותנים לזונה בעבור שכיבתה עם כלב מותר להקרבה ואינו נחשב כאתנן, למדנו, שאין הדבר נחשב לה זנות, ומכאן שאין זנות לבהמה.

קינוי שלא תיסתר עם בהמה

נתבאר שאין זנות לבהמה, ולפיכך, המקנא לאשתו שלא תיסתר עם בהמה, אינה בכלל פרשת סוטה, ואפילו אם עברה על התרתה של הבעל, ונסתרה עם הבהמה, אינה נאסרת לבעלה, ואינה שותה את המים, וזהו ששינו במשנתנו, שאין מקנים למי שאינו איש, שהכוונה לבהמה⁷.

קינוי מביאה שלא כדרכה

לדעת רב ששת, המקנא לאשתו מביאה שלא כדרכה, שאומר לה אל תסתרי עם פלוני להיבעל לו בעילה שלא כדרכה, אינה בכלל פרשת סוטה, שנאמר בפרשה, "וְשָׁכַב אִישׁ אֶתֶּה שְׁכֵבַת זָרַע", ללמד שאין הפרשה מדברת אלא בשכיבה הראויה לזרע. וזהו ששינו "שְׁכֵבַת זָרַע" פרט לדבר אחר, כלומר פרט לביאה שלא כדרכה.

ולדעת רבא, מאחר שהאשה נאסרת לבעלה גם בביאה שלא כדרכה, כמו שלמדו מהכתוב "מְשַׁכְּבֵי אִשָּׁה" (ויקרא י"ח) שנאמר "מְשַׁכְּבֵי" בלשון רבים, להקיש שני משכבות של אשה זה לזה, וללמד ששניהם אסורים, לפיכך, כשם ששני משכבות אלו שווים לאוסרה, כך שוים הם לענין הקינוי, וגם המקנא לאשתו שלא כדרכה, הרי זו בכלל פרשת סוטה.

קינוי מביאה דרך אברים

הכל מודים, שהמקנא לאשתו דרך אברים, שאומר לה שלא תיסתר עם פלוני להיות עמו בקירוב בשר [בלא ביאה], ועברה ונסתרה, אינה בכלל פרשת

והנה ענין זה שכהן הבא על האסורה לו פוסל אותה מאכילת תרומה, למד מהכתוב, "וְלֹא תִחַלְלֵנּוּ זָרְעוֹ בְּעַמִּיּוֹ", שני חילולים, אחד לאשה ואחד לולד. והיה מקום לומר, מאחר שהדבר למד מהכתוב הזה, דווקא מי שראוי להיות לו זרע, מחלל את האשה, אבל מי שאין ראוי להיות לו זרע, אינו מחללה.

אולם אין הדבר כן, כמאמר שמואל, שחוף פוסל בתרומה. ולא נתבאר מדוע, ואפשר משום שבכל מקום הבעילה היא האוסרת, גם בלא זרע, ואם כן, אין לומר שהזרע יעכב.

קינוי שלא תיסתר עם נוכרי

כלל בידינו, שבת ישראל אסורה להינשא לנוכרי. ומאחר שנאמר בפרשה שתי פעמים "וְיִנְטְמָאָה", ללמד שעל ידי הזנות היא נאסרת גם לבעלה וגם לבעל, היה מקום לומר, שלא נאמרה הפרשה, אלא בקינוי מישראל, שעד עתה לא היתה אסורה בבעל באיסור ערווה, ועל ידי הזנות היא נאסרת לו, אבל קינוי מנוכרי שכבר היתה אסורה בו, ואין לקיים בה דין זה, שתאסר לו על ידי הזנות, אינה בכלל הפרשה. ואם כן, זהו "מי שאינו איש", הנזכר במשנתנו, שאין מקנים על ידו.

אלא שאין הדבר כן, וכמאמר רב המנונא, נוכרי, מקנים על ידו⁴. ולא בא הכתוב "וְיִנְטְמָאָה" אלא ללמד, שכשעד עכשיו היתה מותרת לבעל, מעכשיו היא נאסרת לו, אבל אין ללמוד ממנו, שאם כבר היתה אסורה לו, אינה בכלל הפרשה.

נוכרי פוסל בתרומה

כבר נתבאר מהכתוב, "וּבֵת פְּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הוּא בְּתְרוּמַת הַקֶּדָּשִׁים לֹא תֹאכְל" (ויקרא כ"ב י"ב), מלמד, שכיון שנבעלה למי זר אצלה, כלומר לפסול לה, נאסרה בתרומה.

אמנם מאחר שנאמר בכתוב לשון הויה "כִּי תִהְיֶה", כלומר קנין של קידושין, היה מקום לומר, שכל זה כשנבעלה לישראל, שיש לו קידושין בה, ואם הוא אסור לה, נפסלה, אבל נוכרי, שאין לו קידושין כלל בבת ישראל, אינו פוסל אותה בביאתו מהתרומה.

אולם אין הדבר כן, כמאמר רב המנונא, נוכרי פוסל בתרומה. והטעם לכך אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל, מנין לנוכרי ועבד שבאו על הכהנת ועל הלווייה ועל בת ישראל שפסלה? שנאמר, "וּבֵת פְּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמִנָּה וּגְרוּשָׁה וְזָרַע אִין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כְּנֻעֲרִיהָ מִלְּחָם אָבִיהָ תֹאכְל" (ויקרא כ"ב י"ג) לומר, זו שיש לה אלמנות וגירושין מבעלה שאינו כהן, כשתצא ממנו, תשוב לאכילת תרומת בית אביה, יצאה זו שנבעלה לנוכרי ועבד, שאין להם קידושין בישראל², ולפיכך אין לה אלמנות וגירושין מהם, שאחר בעילתם, אינה שבה

¹ תימא מאי קא משמע לן רב הונא, והא מתנייתין היא, על ידי כל עריות מקנין. ויש לומר דהכי פירושו, מי שנאסר בכל בת ישראל על ידי בעילת זנות, אפילו אינה קרובתו, יצא עובד כוכבים, דבלאו הכי כל בת ישראל מתסרא וקיימא לגביה. [תוס'].

² נוכרי אין לו קידושין בישראל, דכתיב "איש אשר ינאף את אשת רעהו" ותניא בסנהדרין, פרט לאשת אחרים, אלמא לית להו אישות. [רש"י]. תימא, והא נפקא לן בקידושין, בפרק האומר, מ"לא תחתן בם", וכמדומה דלא אתי קרא פרט לאשת אחרים, אלא למעוטי ישראל הבא על העובדת כוכבים אשת עובד כוכבים, וקא משמע לן, אף על גב דבעולת בעל יש להן, ישראל בעובדת כוכבים פטור. [תוס']. ועבד, "עם החמור" כתיב בהו, עם הדומה לחמור. [רש"י].

³ וביבמות פריך, אימא לקולא, דמי שיש לו אלמנות וגירושין הוא דכי אית לה זרע לא תיכול, אבל עובד כוכבים ועבד, אפילו אית לה זרע מיניה, תיכול, והתם משני לה בהבא על יבמתו. [רש"י].

⁴ תימא, דהכא משמע, דזנות תליא מילתא, ומאחר שאין זנות לבהמה אין קינוי מבהמה, אם כן רבא דאמר בפרק הבא על יבמתו, דיש זנות לבהמה, מתניתין למעוטי מאי, וכי אית לן למימר דלית ליה דשמואל או דרב הונא. [תוס'].

סוטה.

דומה, מי מהן עדיפה.

רבי אמר, שענין זה למד מהכתוב, "וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְּהָ שֶׁכֶּבֶת זָרָע", המלמד שאין הפרשה מדברת אלא בשכיבה ולא בקירוב אברים. וזהו ששנינו "שֶׁכֶּבֶת זָרָע" פרט לדבר אחר, כלומר פרט לביאה דרך אברים.

ואביי הקשה, מאחר שענין של קירוב אברים הוא פריצות בעלמא, ואין האשה נאסרת בכך לבעלה, דין פשוט הוא שאין כאן קינוי, ולא דבר זה בא הכתוב הנ"ל למעט.

אולם מסקנת הגמרא כדברי רבא, שהכתוב בא למעט ענין זה, של קינוי מקירוב בשר, כי היה מקום לומר, שאף על פי שאין האשה נאסרת בכך לבעלה, מאחר שהבעל מקפיד, תהא בכלל הפרשה. ולפיכך אמר הכתוב "וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְּהָ שֶׁכֶּבֶת זָרָע", לומר שאין הדבר תלוי בהקפדת הבעל, וכל שאין כאן קינוי לשכיבה האוסרתה, אינה בכלל הפרשה.

קינוי בנשיקה

אביי אמר, שהמקנא לאשתו שלא תיסתר עם פלוני לנשיקת אבר, כלומר שיהא השמש שלו משיק באותו מקום בלא הכנסת עטרה, אינה בכלל פרשת סוטה, שנאמר בפרשה, "וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְּהָ שֶׁכֶּבֶת זָרָע", ללמד שאין הפרשה מדברת אלא בבעילה, אבל הנשיקה אינה נחשבת בעילה. וזהו ששנינו "שֶׁכֶּבֶת זָרָע" פרט לדבר אחר, כלומר פרט לשקינא לה בנשיקה.

והקשו על דברי אביי אלו, שכן דבר זה נחלקו בו חכמים במסכת יבמות. יש מי שאומר כדבריו, שהעראה האמורה בתורה שדינה כגמר ביאה, היא הכנסת עטרה, אבל הנשיקה אינה כלום, ואם כן, אפשר שהכתוב "שֶׁכֶּבֶת זָרָע" בא למעט נשיקה. אבל יש מי שאומר, שהעראה האמורה בתורה שדינה כגמר ביאה, היא הנשיקה, ואם כן מאחר שהנשיקה אסורה כגמר ביאה^א אין לנו למעט קינוי זה מהפרשה^ב.

דף כ"ז

דומה או בת דומה

אשה שהכל מדברים על ניאופיה קרויה דומה, מלשון דיבור, כלומר מדוברת היא בפי כל^א. ונחלקו חכמים, מה יעשה מי שאין לו לשאת אלא או דומה או בת

^א לכל דבר חוץ משפחה חרופה. [רש"י].

^ב והיינו שמואל בפרק הא על יבמתו, והכא אליביה דשמואל נמי מסקינן. ותימה, אדרבה איפכא מסתברא, למאן דאמר העראה זו נשיקה, וחשיבה ביאה גבי שאר עריות, היינו דאיצטריך קרא הכא למעוטי, אלא למאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה, ולא חשיבה נשיקה גבי שאר עריות, הכא מאי איצטריך למעוטה. [תוס'].

^ג דומה לשון קלסה ודיבור, כדאמרין בנדה, דומת עירך עלתה בך, והוהו לאו חשד הוא, אלא דיבור יתר, שהיו נדברים בה על חביבותה של בעלה, ואף קלסה לשון דיבור יתר הוא, לפיכך הוא נהפך ללשון שבח וללשון גנאי. [רש"י]. פירש ר"ח, שמלעיון עליה בני אדם שהיא מזונה, כדגרסינן ... אמר אביי, אמרה לי אם, דומי דמתא יומא ופלגא, והוא עד שישאו ויתנו בה מזורות בלבנה, פירוש מזורות, נשים שטוות פשתן משזר, כך מפרש בגמרא א"י. ומה שהביא רבינו חננאל דומי דמתא יומא ופלגא, לא הביא אלא לראיה דלשון דומה לזות שפתיים הוא, ומיהו הכא לא מייירי

דדומה כי האי גוונא, דאם כן אפילו כנס יוציא, דהא פסקין התם ... כרבי בקלא דלא פסיק, היכא דדומי מתא יומא ופלגא, דקאמר הוואיל ומכוער הדבר תצא, ואפילו רבי יוחנן מודי הכא, אם כנס דלא יוציא. [תוס'].

^ד לא איירי אלא בקלא דפסק, דפסקין כרב, דלא תצא, דרוב בעילות אחר הבעל. ואף על גב דרב דאמר ... הבא על ארוסתו בבית חמיו הולד ממזר, ומוקי בגמרא בדדימא מיניה ומעלמא, ולא שדינן לה בתר דידיה, דוקא ארוס, שאין מצוי אצלה, אבל בבעל, שכנסה, מודי. ולשמואל לא שניא, דלעולם הולד שתוקי, וכגון דליתא לדומה גופא קמן דלישיילא, אבל איתא קמן ואמרה לכשר נבעלתי, נאמנת ... אפילו ברוב פסולין אצלה, והוא הדין האי דקאמר הכא אל ישא בת דומה, כגון דליתא לדומה קמן דנישיילא ... [תוס'].

^ה יש לומר כגון שלא קבעה ווסת. והוא הדין דהו מצוי למימר וכגון דלא קבעה ווסת, לא תבעי לך, כי תבעי לך היכא דקבעה ווסת, אלא מילתא דפסיקא נקט. [י] תימה לרבי, והא אמרינן התם ... ההוא שפירא דאתא לקמיה דמר שמואל, אמר האי בר מ"א יומא הוא, וחשיב מיום דאזלה לטבילה עד ההוא יומא, ולא הוה אלא מי יומא, אמר האי בנדוטה בעל, וכפתייה, ואודי, ותקשה למאן דאמר סמוך לווסתה. ונראה דמאן דאמר סמוך לווסתה, רוב עיבורין קאמר, מיהו מודי דזימנין מיקרי דמיעברת נמי סמוך לטבילתה, או באחד מאותן הימים שבין טבילתה לווסתה, וכן למאן דאמר סמוך לטבילתה. [תוס'].

שבניה באים מבעילה פסולה, או מאחר שפרוצה ביותר, אינו יכול לשומרה, ויש לחוש שבניה פסולים. ועמד הספק בתיקו.

קינוי לאשה שאין בעלה יכול לקנא בה

אשה שבעלה אינו יכול לקנא לה, כגון שנתחרש, או נשתתה, או בא לידי שעמום (=תמהון לבב), או שהיה חבוש בבית האסורים, או שהלך למדינת הים, **אם ראו ב"ד את האשה מתנהגת בפריצות, הם מקנים לה**, שנאמר בפרשה, "איש איש כי תשקט אשתו ומנעלה בו מעלי", "איש איש ריבוי הוא, ללמד, שהפרשה מדברת בכל האנשים, אף אלו שאינם יכולים לקנא בעצמם, שבי"ד מקנא לנשותיהם.

ולדברי הכל, נשים אלו שקינא להם ב"ד, אם עברו על הקינוי, ונסתרו, אין ב"ד משקה אותן לברר ספקו, כי נאמר בענין השקאת המים, "והביא האיש את אשתו" לומר דווקא האיש מביא את אשתו להשקותה, ולא ב"ד, ואין הקינוי של ב"ד מועיל אלא שאם עברו ונסתרו, הן נאסרות, ומפסידות כתובותיהן.

אך נחלקו חכמים ורבי יוסי, מה הדין, אם לאחר הקינוי שקינו ב"ד לאשה, **בא הבעל עצמו ורוצה להשקותה**, שבזה יתקיים, "והביא האיש את אשתו".

לדעת חכמים, מאחר שהיה הקינוי על ידי ב"ד, ולא על ידי האיש, אין האיש יכול להשקותה, שרק המקנא עצמו יכול להשקות [=בעיני "וקינא ... והביא"].

ולדעת רבי יוסי, אף על פי שהיה הקינוי על ידי ב"ד, ולא על ידי האיש, האיש עצמו יכול להשקותה [=לא בעיני "וקינא ... והביא"].

קינוי כשהאיש או האשה סומא

מי שהוא סומא [=עיוור], אינו בדין קינוי, ואינו משקה את אשתו את המים המרים, שנאמר בפרשה, "ונעלם מעיני אישה", לומר שהפרשה מדברת במי שראוי לראות ולא ראה ולא בעיוור.

ונאמר, "זאת תורת הקנאת אשר תשקט אשה תחת אישה ונטמאה" (במדבר ה' כ"ט), **להקיש אשה לאיש**, וללמד, שכשם שאם האיש סומא, לא היה משקה, **כך אם האשה סומא, לא היתה שותה**. – אלו דברי רב ששת.

קינוי כשהאשה או האיש גדמים או חגרים

אשה חגרת או גידמת, אינה בדין קינוי, ואינה שותה את המים, שנאמר בפרשה, "והקעמדי תחת אשה לפני ה' ופרע את ראש האשה ונתן על פפייה את מנחת הזקרון מנחת קנאת הוא ונגיד תחתו יחיי מי הקרים המקברים" (במדבר ה' י"ח). מתוך

^א נראה דעיקר קרא לא איצטריך אלא לאוסרה לבעל ולבועל על ידי קינוי זה, אבל משום לפוסלה מכתובתה, לא צריך קרא, דהא אפילו רבן שמעון בן גמליאל דאמר בפרק בתרא דכתובות, כתובת אשה דאורייתא, לאו ממש דאורייתא, אלא אית ליה סמך מדאורייתא, כדאמרינן התם ... מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה, אלא תנא דנקט כתובה, מילתא אגב אורחיה קא משמע לך, דעוברת על דת צריכה התראה להפסיד כתובתה. [תוס'].

כך שנאמר "והקעמדי", למדנו שהפרשה מדברת בראויה לעמוד, ולא בחגרת. ומתוך כך שנאמר "ונתן על פפייה", למדנו, שהפרשה מדברת בראויה לתת על כפיה, ולא בגדמת קטועת ידיים.

ונאמר, "זאת תורת הקנאת אשר תשקט אשה תחת אישה ונטמאה" (במדבר ה' כ"ט), **להקיש איש לאשה**, וללמד, שכשם שאם האשה חגרת או גידמת, לא היה שותה, **כך אם האיש חגיר או גידם, לא היתה משקה**. – אלו דברי רב אשי.

קינוי כשהאשה או האיש אילמים

אשה אילמת אינה בדין קינוי, ואינה שותה את המים, שנאמר בפרשה, "והקנאת אשה תחת אישה ונטמאה" (במדבר ה' כ"ט), **להקיש איש לאשה**, וללמד, שכשם שאם האשה אילמת, לא היה שותה, **כך אם האיש אילם, לא היתה משקה**. – אלו דברי רב אשי.

סליק פרק ארוכה

² תימה לר"י, מאי שנא הכא, דממעט מ"והעמיד", חגרת. וגבי ערכין, דכתיב "והעמיד והעריך", לא ממעט אלא גוסס ... וכן העמדה דכתיב בקדשים בעלי מומין, דאמרינן בפרק השוחט, שחטה ועדיין מפרכסת, דבת העמדה והערכה היא. וגבי יבם כתיב, "ועמד ואמר", ואפילו הכי חליץ נחתכו רגליו למטה מן הארכובה. מיהו מחליצה לא תקשי, דהתם מפרש טעמא, משום דכתיב בה "מעל רגלו", ועיקר קרא ד"ועמד ואמר", כדריש ליה בספרי, מלמד שאינו אומר דבריו אלא בעמידה. ותירץ, מדרבי רחמנא בן חדש לערכין, שמע מינה דאהעמדה ממש לא קפיד רחמנא, וכן בהמה בעלת מום, עיקרה לפדיון עומדת, ולא חילק בה הכתוב בין בעלת מום אפילו נשברו או נחתכו רגליה, דלא עדיפא מאדם, דלא קפיד קרא אעמידתו. [תוס'].

³ ... משמע דרב אשי בעי קרא דכתיב ... ובפרק נגמר הדין ... דרב אשי מהדר למר קשישא לפום סברתו, דבעי למידק ממתניתין דבעינן קרא דכתיב, ואמר ליה רב אשי, מהכא ליכא למידק מידי, דהתם קרא יתירא, מיהו רב אשי נמי סבירא ליה דבעינן קרא דכתיב. [תוס'].

בקי צור

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון ח 60
מסכת סוטה י"ד – י"ט

מפתח העניינים

- 7 קינוי שלא תיסתר עם שחוף
7 שחוף פוסל בתרומה
8 קינוי שלא תיסתר עם נוכרי
8 נוכרי פוסל בתרומה
8 אין זנות לבהמה
8 קינוי שלא תיסתר עם בהמה
8 קינוי מביאה שלא כדרכה
8 קינוי מביאה דרך אברים
9 קינוי בנשיקה
9 דף כ"ז
9 דומה או בת דומה
10 קינוי לאשה שאין בעלה יכול לקנא בה
10 קינוי כשהאיש או האשה סומא
10 קינוי כשהאשה או האיש גדמים או חגרים
10 קינוי כשהאשה או האיש אילמים

סליק פרק ארוסה

פרק רביעי ארוסה

- דף כ"ז
1 קינוי בארוסה ושומרת יבם
1 כפל לשון בתורה
1 אין האשה נבדקת אלא כשקדמה שכיבת בעל
2 איזו ארוסה ושומרת יבם הוצרך הכתוב למעט
2 קינוי בנשים שיש בהן איסור תורה
2 נשים גמורות שנישאו בהיתר ואינן שותות
2 דף כ"ה
2 הפסד כתובה של עוברת על דת יהודית
3 קינוי לארוסה ושומרת יבם
3 קינוי לאשה האסורה לבעלה
3 קינוי ב"ד למי שאינו יכול לקנא
3 לקיים אשה העוברת על דת
4 למחול על הקינוי
4 שלושה דברים שמועילה בהם מחילה
4 מת הבעל קודם שהספיקה לשתות
5 נשים שאסרו חכמים
5 קינוי במעוברת חבירו ומינקת חבירו
5 קינוי בזקנה ובמי שאינה ראויה ללדת
5 קינוי באילונית
6 דף כ"ו
6 קינוי למעוברת עצמו ומינקת עצמו
6 כל שאר הנשים שותות את המים המרים
6 "וְנִקְמָה וְנִזְרְעָה וְנִרְעָה"
6 קינוי באשת כהן
7 קינוי באשת סריס
7 קינוי שלא תיסתר עם ערווה
7 קינוי שלא תיסתר עם קטן
7 שחוף